

อัปปมัญญา ๔

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

ฟังเทศน์อัปปมัญญาต่อไป อัปปมัญญาคือพรหมวิหาร ๔
แต่ว่าอัปปมัญญานั้นกว้าง มีความกว้างกว่า เมตตา กรุณา
มุทิตา อุเบกขานั้นนะ พรหมวิหาร ๔ เป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่
ท่านว่านั่น คือผู้ปกครองหมู่เพื่อนก็ต้องมีธรรมะสี่ประการนี้เป็น
เครื่องอยู่ ถ้าไม่งั้นก็ผู้อยู่ใต้บังคับปกครองจะต้องเดือดร้อน อัปป
มัญญาในที่นี้ก็อยู่ในสี่จำพวกนี้แหละแต่กว้างกว่าเก่า

พรหมวิหาร ๔ นั้น เมตตา ปราบปรามให้เกิดความสุขแก่คน
อื่น นั่นอันหนึ่ง ข้อที่สอง กรุณา เมื่ออยากจะทำให้คนอื่นได้พ้นจาก
ทุกข์ อันเดียวกันนั้นแหละ อยากจะให้พบความสุข อยากจะให้
พ้นจากทุกข์ อันเดียวกันนะแหละ มุทิตา เมื่อเคঁ่าพ้นจากทุกข์
แล้วก็ดีใจ พอใจ อย่างเดียวกันนั้นแหละ คราวนี้อุเบกขา มันมี
อีกชั้นหนึ่ง อุเบกขาคือวางเฉยได้ คนที่จะวางเฉยได้ต้องมีปัญญา
สัตว์ทั้งหลาย มนุษย์ทั้งปวงหมด ไม่ใช่วางอุเบกขาเฉยๆ คือมี
เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เราช่วยอยากจะทำให้เขาได้รับ

ความสุข ให้เขาพ้นจากทุกข์แล้ว ก็มีความพอใจยินดีกับเขาพ้น
จากทุกข์นั้น ส่วนอุเบกขานั้นที่จะให้วางเฉยได้มันยาก ผู้มี
เมตตา กรุณา มุทิตามันยากนัก ยาก

อย่างว่าเรามีลูกมีหลาน มีเพื่อนมิตรสหาย เมื่อเค้าพ้นจาก
ทุกข์แล้วก็พลอยยินดีที่เค้าพ้นจากทุกข์นั้น มันไม่ใช่ของง่ายที่จะ
ดึงอุเบกขา มันต้องความยินดีพอใจอยู่นั้นรำไป ต้องมีปัญญา
พิจารณาถึงกัมมัฏกตา พิจารณาถึงเรื่องกรรมของสัตว์ที่เป็นอยู่
อย่างนั้น เค้าได้ความสุข พ้นจากทุกข์แล้วก็พลอยยินดีแล้วก็มี
ความพอใจเลื่อมใสแล้วให้พิจารณาอีก ไม่ให้มันวาง ถ้าไม่มี
ปัญญาก็กว้างไม่ได้ สัตว์ทั้งหลายเกิดขึ้นมาต้องมีความดีความชั่ว
มีบุญวาสนาบาปมีและมีบาปติดตามมาทุกคน เราอย่าไปพะว้า
พะวงกับเขา ไปห่วงใยอะไรกับเขา เมื่อเขาพ้นจากทุกข์แล้วก็
ไม่ได้ เป็นห่วงใยอะไรก็แค่นั้น ไม่ห่วงใยอะไรก็แค่นั้น พิจารณา
เห็นอย่างนี้ กัมมัฏกตา สัตว์ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วของเขา
ต่างหาก เราเพียงแต่ช่วยอุปการะเล็กน้อยๆ ถ้าหากว่าบุญ
บาปมีวาสนาของเขาไม่มี จะช่วยชักเท่าไรมันก็ไม่พ้นจากทุกข์

จะให้เค้าดีบ่ดี มันก็ดีไม่ได้ ที่เราช่วย เราช่วยวาสนาบารมีของ
เค้า เค้าไม่ได้ความดีก็เพราะวาสนาบารมีของเค้า พิจารณา
อย่างนี้มันค่อยวางลงไปได้

เมตตาคือมิตรนั้นแหละ ผู้ที่มีเมตตาคือมีมิตร ตัวเราตัวเรา
ฉันใด ตัวเราเป็นฉันใดตัวเขาก็ให้เป็นเช่นนั้น อันนั้นเรียกว่า
เมตตา เราเมตตาลูก เมตตาหลาน เมตตาญาติพี่น้องหรือว่า
มิตรสหายของเราเป็นเฉพาะ มันใกล้ชิดเดียว อันนี้เรียกว่า
พรหมวิหาร ความสุขความทุกข์ของเขาเช่นใดก็ให้เหมือนของ
เรา ของเราเช่นใดก็ขอให้เหมือนกับเขาได้เช่นนั้น จึงว่ามิตร
เมตตาคือมิตร เราได้ความสุขเพียงแค่นี้ ก็จะทำให้เค้ามีความสุข
ยิ่งกว่านี้แหละ อยากให้เค้าพ้นจากทุกข์ คือเค้าทุกข์ทรมานอยู่
นั้น ไม่ว่าสัตว์ไม่ว่าบุคคลอะไรหมดเหมือนกัน เค้าพ้นจากทุกข์
เราก็ดีใจพอใจ หมดห่วงหมดกังวล อย่างเล่าให้ฟังมาแล้ว คือ
พิจารณาเห็นกัมมัสกตา จึงจะปล่อยวางลงไปได้ กรุณา ความ
สงสารเอ็นดู อยากจะให้เค้าพ้นจากทุกข์ เค้าทนทุกข์ทรมานก็

อยากจะให้พ้นไป เมื่อเค้าพ้นแล้วก็ยินดีพอใจ อิ่มเอิบในใจของเรา อันนี้เป็นพรหมวิหาร

ส่วน**อัปปมัญญา** ไม่เลือกคนคราวนี้ ทั่วไปหมด มนุษย์สัตว์เหมือนกัน มีวิญญูณขึ้นมากเกิด มีวิญญูณแล้วเหมือนกัน มีสุขมีทุกข์เสมอเหมือนกันหมด มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน ไม่เลือกชั้นวรรณะบุคคลใดทั้งหมด สัตว์ทั้งปวงหมดเหมือนกัน ทั้งนี้ อัปปมัญญาท่านบอกไว้อย่างนั้น ให้มันเสมอภาค ปรารถนาจะให้เขาได้ความสุข ตอนนี้มันต้องมี**สมาธิภาวนา** เป็นเครื่องอยู่ ถ้าไม่มีสมาธิภาวนา ไม่ได้เด็ดขาด เอาความสุขสบายเพราะเหตุที่เราได้ความสุขอันนั้น มันเป็นสมาธิภาวนา แล้ว มันจะค่อยวางเสมอภาคหมด ถ้าไม่มีสมาธิภาวนาก็เป็นเพียงแต่เมตตา ปรารถนาอยากจะได้ความสุขคือพี่น้องญาติวงศ์ของเรา ถ้าไม่ใช่ญาติพี่น้องก็ไม่ปรารถนาจะให้ความสุข หรือสัตว์เดรัจฉานก็ไม่ได้ปรารถนาจะให้ความสุข บางทีหากว่า ปรารถนาเช่นนั้นแล้วอยากให้ความสุขเช่นนั้นแล้ว เมื่อเขาทำไม่

ดีก็ไปโกรธเขา ความที่อยากจะให้เค้าได้ดีก็ได้ดีก็เลยหายสูญไป
มันเมตตาได้เพียงแค่นั้น

ส่วนอัปปมัญญาไม่ใช่อย่างนั้น เค้าทำดีก็ดี ทำชั่วก็ดี พูดว่า
กล่าวตักเตือนด้วยประการต่างๆ ให้เค้าดิบเค้าดี ถ้าเค้าทำไม่ดี
ก็ยังมีเมตตาอยู่ อย่างเค้าพูดประชดประเชยกับเราก็คดี พูดหยาบ
คายก็ดี เกิดเอ็นดูสงสารเค้าซะ อยากจะให้เค้าได้ดีรำไป
ไม่คิดว่าเค้าด่า ไม่คิดว่าเค้าเหยียดหยามดูถูกเรา อัปปมัญญา
เลย เอ็นดูสงสาร ปรรณนาอยากจะให้เค้าได้ความสุขอย่าง
เดียว อันนี้จึงว่ามันถึงใจ มันถึงสมาธิภาวนา แล้วมันก็เป็นไปได้
ไม่ใช่ว่าเกล้งให้มันเป็น เมตตาโดยมากมันเกล้งให้เป็น
อยากจะให้เค้าได้ความสุขอันนี้ มันเห็นความทุกข์ของเขา
เกิดขึ้นมาแล้วก็อยากจะให้ความสุข มันเฉพาจะเจาะจง ส่วน
อัปปมัญญาหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ มันเสมอทั่วกันหมด ไม่ว่าสัตว์
บุคคลอะไรทั้งปวง ปรรณนาอยากจะให้ความสุขจริงๆ

เมื่อเขาได้ความสุขก็ยินดีพอใจ อากาที่ยินดีพอใจกับ
ความสุขของเขาที่เขาพอใจ ความทุกข์นั้นะเมื่อเขาได้รับความสุข

แล้ว ก็ยินดีพอใจในความสุขของเขานั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว
พิจารณาทวนทบทวนกลับไปถึงสัตว์ทั่วไปหมด มีกรรมเป็นของๆ
ตน ทำดีก็ย่อมได้ดี ทำชั่วก็ย่อมได้ชั่ว ที่เราปรารถนาจะให้เขารับ
ความสุขแล้วเขาพ้นจากทุกข์นั้นไป ยินดีพอใจแล้วนั้น เราก็
พอใจกับเขา พอดี พอใจ อิ่มใจพอใจแล้ว อยากจะให้คนอื่น
สัตว์ตัวอื่น ก็ยินดีพอใจแล้ว ถ้าหากว่าเขาไม่พ้นจากทุกข์ เราก็
ปล่อยวางได้ ไม่ติดพัน อัปมัญญาไม่ติดพัน เห็นกัมมัฏกตา
สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของๆตน ปล่อยวาง เจ้าของก็ลงเป็น
สมาธิภาวนาตามเดิม

คนเราถ้าหากไม่มีเมตตาเสียเลย ในโลกนี้อยู่ด้วยกันไม่ได้ มี
เมตตาน้อยก็มีหมู่น้อย พวกน้อย พรรคพวกน้อย มีเมตตามากก็
กว้างขวางเข้าไปอีก มนุษย์สัตว์ที่เค้าวุฒให้เรียกว่า มนุษยธรรม
คือมีมนุษยธรรม อย่างพวกเขมรตลกทุกข์ได้ยาก ลำบากระกำ
เพราะหนีตาย เพราะหนีสงครามมา อดอยากด้วยประการต่างๆ
ชาวโลกทั้งปวงหมดช่วยเหลืออุ้มชูทั้งที่ไม่เคยเห็นหน้าเห็น
ตาเลย บางคน ก็ยังมีเมตตาปรารถนาอยากจะให้เค้าได้พ้นจาก

ทุกข์ได้รวมมาเป็นมนุษย์ด้วยกัน แล้วอยากให้ได้ความสุข
เหมือนกัน แต่เฉพาะเจาะจง พวกเขมรเท่านั้น แต่พวกชาติอื่น
เราก็ไม่เมตตาอย่างนั้น อันนั้นจึงเรียกว่าเป็นมนุษยธรรม
เรียกว่า พรหมวิหารเหมือนกัน อันนั้นก็ดี เรียกว่ากุศลสากลของ
โลกของเขา วางไว้ปูวางไว้ ให้มีอิสระเสรีทุกผู้ทุกคนในความเห็น
ซึ่งกัน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันทั่วไปหมด อันนั้นก็พรหมวิหาร
เหมือนกัน

มีทหารไม่มีพรหมวิหารเสียแล้ว โลกฉิบหายหมด อย่างพวก
เขมรหรือพวกญวนนะ ไล่ส่งหนีจากประเทศของตนไป ชับไล่ไล่
ส่งไปด้วยประการต่างๆ ไม่มีเมตตาปราณี ทุกข์ยากลำบาก
ส่งไปกลางทะเลบางที่เรือไปล่มจมเป็นเหยื่อปลาหมด ไม่มี
มนุษยธรรม ชาติอื่นๆก็ยังเอ็นดูเมตตา ปราบปรามหวังดี แต่ชาติ
ของตนเองไม่ปรารภหวังดีต่อชาติของตนเลย ก็ถ้าเป็นอย่าง
ญวนทั้งหมดก็ฉิบหายหมดเลยสิ ไทยก็เป็นอย่างญวน มากี่เอา
แล้ว ไม่ใช่คนชาติของเรา ชาติอื่นก็ไม่เอาเราไปหมด
มนุษยธรรมไม่มี

อันนี้หากมีมนุษยธรรมในชาตินะช่วยเหลือกัน ช่วย
สงเคราะห์ให้พอลืมหลืมตาได้บ้าง ธรรมะเหล่านี้เป็นของมีมา
แต่ไหนแต่ไร พรหมวิหารสี่ก็มีอย่างนั้น อปัมัญญาธรรมก็มี
อย่างนั้น คำหยาบยกขึ้นมาใช้แต่ละอย่าง แต่เราหัดไม่ทั้งหมด
คือธรรมดาของสัญชาติญาณมนุษย์เรา เกิดขึ้นมาต้องเป็นอย่าง
นั้น ก็ดีเหมือนกันผู้คิดที่แรก คิดให้มีกฎสากล กฎมนุษยธรรม
กฎสากลของโลก คำไปคิดเห็นอย่างนั้น ก็เรียกว่าคำไปหยิบ
ยกเอาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้หน่อย ไม่ใช่หมดก็มาใช้
นิดๆหน่อยๆ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้เอามาจากอื่นไกล เอา
ธรรมชาติของจริงนั้นแหละ เอามาจากธรรมชาติของจริงมา
เทศน์ให้คนฟัง คนที่มันคิดที่แรกก็เอาธรรมชาติของจริงนะแหละ
ก็ไม่ใช่ของอื่นของไกล ของเป็นจริงอย่างนั้นทุกคน

เราพิจารณาถึงเรื่องธรรมะที่พระองค์เทศนาไว้ทุกสิ่งทุก
อย่าง ล้วนแต่เป็นของจริงทั้งนั้น เพราะเฉพาะส่วนตัว พิจารณา
เข้ามาเฉพาะส่วนตัว แล้วพระองค์จะค่อยเห็นของเหล่านั้น
พรหมวิหาร ๔ นี่ถ้าหากภาวนาเป็นไปด้วยใจของตนเองแล้ว มัน

เมตตาเองหรือก มนุษย์สัตว์ทั้งหลาย พรหมวิหาร ๔ ก็ดี อัปป
มัญญาก็ดี ถ้าไม่เกิดในที่นี้ ที่นี้ไม่สงบซะแล้ว แล้วกันนั้น ระวัง
ความโกรธด้วยความเมตตา ด้วยพรหมวิหาร ๔ เค้ามาโกรธ
แล้ว อย่าไประงับเลย มันระงับไม่ลงหรือก จะหาความดีความ
ดีมาพูดมาคุยยังงี้ ไม่หายซักที (เสียงเทปไม่ชัด)

ถ้าหากใจว่าเป็นธรรม และใจสงบเป็นสมาธิแล้ว พูดออกมา
ภายนอกมันก็สงบเรียบร้อย ถึงพูดคำหยาบมันก็กลายเป็นของดี
เพราะฉะนั้นในเมื่อจะพูดจะคุยกัน ตั้งจิตให้สงบเสียก่อน หาย
จากความโกรธเสียก่อน พูดก็ค่อยๆ ได้ฟัง เป็นไปด้วยความสุ
สงบ อันนี้เรียกว่าพรหมวิหาร หรืออัปปมัญญาก็อยู่ในนี้ เอา
หละเทศน์เท่านั้นแหละ

ที่มา: <https://youtu.be/DZqV3J8CvdE>